

YTTRANDE

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR PÅ BETÄNKANDET "Grundanalys, förnyelseprogram och kulturpolitikens arkitektur av Kulturutredningen" (SOU 2009:16)

Inledning

Svenska Filminstitutet konstaterar inledningsvis att Kulturutredningen i sitt betänkande har valt att inte behandla filmen, utan överlätit det till den pågående Filmutredningen. Svenska Filminstitutet har i sitt remissvar valt att lyfta fram några punkter som är både av allmän och specifik natur.

1. Mål

Inledningsvis kan konstateras att en uppgift för det offentliga kulturstödet är att kompensera brister på marknaden. I en ideal marknadssituation skulle det inte behövas kulturstöd. Men den faktiska situationen ger vid handen att stöd behövs för att mångfald och kvalitet inom kulturområdet skall uppnås. Stöden har alltså inget självändamål utan syftar till att kompensera brister på marknaden.

Svenska Filminstitutet har inget att erinra mot de förslag till mål för kulturpolitiken som föreslås i betänkandet. Däremot är Svenska Filminstitutet starkt kritiskt till förslaget om att konstnärlig kvalitet inte längre skall finnas med som ett mål för den statliga kulturpolitiken. Till skillnad från utredningen ser vi ingen konflikt mellan konstnärlig kvalitet och konstnärlig förnyelse. Detta är processer som i hög grad är förbundna med varandra. I den professionella kultursektorn, som Svenska Filminstitutet i huvudsak verkar inom, är just konstnärlig kvalitet en dimension som finns med i såväl stödgivning som i sådana verksamheter där Svenska Filminstitutet har ett utförandeansvar, till exempel i arbetet med filmrestaurering.

I den stödgivning som Svenska Filminstitutet har hand om finns kvalitetsaspekten ständigt närvarande. Vi ser det dock inte som nödvändigt att fastställa en enda definition av begreppet konstnärlig kvalitet. I den löpande hanteringen av stödet till produktion av ny svensk film använder vi oss av en rad olika kriterier för att fånga in kvalitetsbegreppet. I detta arbete har vi inspirerats av det kvalitetsbegrepp som formulerades på 1960-talet av Svenska Filminstitutets grundare Harry Schein. I Scheins kvalitetsdefinition framhålls bland annat filmens angelägenhetsgrad, förnyelse, psykologiska insikt och fantasi, episka, dramatiska eller lyriska värden samt den tekniska skickligheten i genomförandet.

Frågan som sedan inställer sig är naturligtvis hur väl man lyckas nå målet att stödja konstnärlig kvalitet. Inte heller där kan vi påstå att vi sitter inne med en måttstock. Vi använder oss av en rad mätbara faktorer för att få en känsla av träffbilden och vår egen träffsäkerhet. Vi samlar uppgifter om filmernas publiksiffror på bio och i andra visningsfönster, festivaldeltagande, exportframgångar, recensionsindex i svenska medier etcetera. Utifrån dessa data kan vi få en ganska god bild av den svenska filmens ställning, nationellt och internationellt, och vi kan se om våra stöd har hamnat där de ska.

Vi ser det som en styrka att tvingas förhålla oss till ett svårfångat begrepp som kvalitet. Det sporrar oss i arbetet med att fördela stöden.

2. Uppföljning och bidragsfördelning

I kap 18 föreslås att uppdragen att ansvara för den övergripande, samlade uppföljningen av insatserna på kulturområdet skiljs från det specifika ansvaret för konstarna. Resonemanget grundas på kritik av att Statens Kulturråd hittills har låtit sin verksamhet koncentreras till den senare delen. Svenska Filminstitutet avstår från att värdera Statens Kulturråds verksamhet men ställer sig ändå kritisk till förslaget om uppdelning av de angivna verksamheterna på skilda myndigheter.

Svenska Filminstitutet menar att en uppdelning av mer övergripande och uppföljande verksamheter å ena sidan och stödfördelning uppgifter å andra sidan riskerar att motverka sitt eget syfte. En övergripande ambition måste vara att skapa effektiva och kompetenta myndigheter på kulturområdet. Mot den bakgrunden menar Svenska Filminstitutet att det är nödvändigt och i högsta grad naturligt att hålla samman mer övergripande uppgifter och uppgifter som bland annat avser fördelning av stöd. Den kunskap om kulturlivet i allmänhet och bidragsmottagarna i synnerhet som växer fram i stödfördelningen ingår som en naturlig del i utvärderingen/uppföljningen och utgör en grund för omprövning och förnyelse.

3. Staten och regionerna

Kulturutredningen föreslår att de regionala stöden förs samman till ett samlat regionalt stöd som fördelas på konstområden efter förhandlingar mellan staten och respektive region. Svenska Filminstitutet anser att det är viktigt att staten och regionerna hittar nya former för samverkan där ett mått av förhandling ingår. Det är angeläget att den regionala erfarenheten och kunskapen om regionens särart ingår i statens bedömningsgrund innan medlen fördelas på respektive konstområde.

På filmens område är det Svenska Filminstitutet som har det regionala ansvaret och det är därför angeläget att påpeka att Svenska Filminstitutet när det gäller det regionala filmstödet har erfarenheter av arbete med regionala överenskommelser som under de sista tio åren på ett betydelsefullt sätt bidragit till att film av hög kvalitet produceras regionalt och att visning och spridning av film i hela landet utvecklats. Det är, menar Svenska Filminstitutet, av stor vikt att dessa erfarenheter tas tillvara i en ny förhandlingsliknande modell. Svenska Filminstitutet har redan en viss samverkan med Kulturrådet och utgår från att det är rimligt att också i framtiden ha en nära samverkan med Kulturrådet i detta avseende.

I analogi med vad vi säger under punkt 2 om att hålla samman stödgivning och utvärdering/uppföljning bör det regionala filmstödet även i fortsättningen fullt ut hanteras av Svenska Filminstitutet som ju är uppbyggt som ett sektorsorgan för filmen och som följdriktigt hanterar en rad olika filmfrågor. Just filmens speciella ställning som både en långt driven konstnärlig uttrycksform och ett brett folkligt massmedium ställer särskilda krav på både filmpolitiska strategier och stödgivning.

4. SFI som sektorsorgan

Svenska Filminstitutet är uppbyggt som ett sektorsorgan för filmen och hanterar en rad olika filmfrågor. Det betyder att den gemensamma nämnaren för Svenska Filminstitutet är frågan om film i såväl dåtid, nutid som framtid. Styrkan med ett brett perspektiv på film visar sig i olika sammanhang, inte minst internationellt och i alla de verksamheter som syftar till att främja intresset för film som konst och kulturyttring. Även i förhållande till filmbranschen har det visat sig ändamålsenligt att Svenska Filminstitutet arbetar med ett brett perspektiv på film. Svenska Filminstitutet vill slå vakt om karaktären hos Svenska Filminstitutet som sektorsorgan och menar att en sådan organisatorisk lösning bidrar till att stärka filmens roll i kultur- och samhällslivet. Att splittra upp Svenska Filminstitutet genom att föra olika delar av verksamheten till skilda huvudmän är inte att föredra.

Kulturutredningen delar in kulturområdet i olika sfärer. Svenska Filminstitutet förs till sfären för konstarna och är tänkt att kunna ingå i en gemensam myndighet för bidragsgivning och ersättningar till konstnärer och upphovsmän. Svenska Filminstitutet konstaterar att filmen inte fullt ut är jämförbar med konstarter som teater, dans, musik och bild. I betänkandet beskrivs mycket summariskt dessutom en sfär för medierna – radio, TV och dagspress.

Svenska Filminstitutet menar att filmen är en självständig konstnärlig uttrycksform som väver samman element från andra uttrycksformer. Samtidigt är filmen ett massmedium som kan nå många i exakt samma version. Mot den bakgrunden kan man konstatera att filmen inte kan rymmas inom en sfär utan har kopplingar till såväl sfären för konstarna som mediasfären.

5. Ansvaret för internationella insatser på kulturens område

Svenska Filminstitutet beklagar att Kulturutredningen har valt att ägna så lite utrymme åt den internationella aspekten på kulturområdet. Att finnas på den internationella scenen är betydelsefullt både för den enskilde konstnären och som uttryck för ett helt lands kulturpolitiska ambitioner. På filmens område är det särskilt angeläget med tanke på både hur film idag finansieras, produceras och visas i samarbeten över nationsgränser. Det förekommer idag oklarheter kring hur kulturen representeras och presenteras internationellt. Det hade varit angeläget att Kulturutredningen tagit ett helhetsgrepp på frågan. Man kunde slagit fast den gamla Kulturutredningens förslag att internationellt samarbete i första hand bör ligga på respektive kulturinstitution. På filmens område har bristen på tydlighet lett till oklarheter mellan Svenska Filminstitutet och Svenska Institutet där den senares Sverigefrämjande utgångspunkt utan kulturpolitiska ambitioner kommer i vägen för Svenska Filminstitutets arbete med de enskilda filmernas internationella lanseringar.

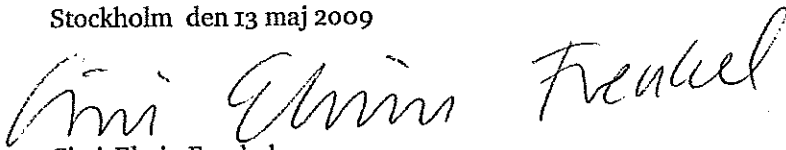
6. Ekonomi

Kulturutredningen för inte fram förslag om den framtida finansieringen av kultursektorn som kan bidra till nödvändig vitalisering. Ej heller presenterar utredningen någon analys av de ekonomiska behoven inom kulturområdet. Samtidigt konstaterar Svenska Filminstitutet att ett kraftfullt och dynamiskt kulturliv kräver ökade offentliga stöd.

Inom filmområdet har Svenska Filminstitutet gjort bedömningen att det krävs i storleksordningen 100 Mkr för att produktionen av ny svensk film skall ligga på en rimlig nivå. Inom filmområdet, liksom inom många andra kulturområden, tvingas många professionellt utbildade och verksamma personer att arbeta med låga ersättningar. En svag finansiering leder också till att förväntningar på konstnärlig förnyelse och utveckling inte kan uppfyllas.

I betänkandets avslutande kapitel förs mycket kortfattade resonemang om fördelning av frigjorda medel och vissa kostnadsbesparingar som främst är relaterade till sammanslagning av olika kulturmyndigheter/institutioner. Erfarenheterna från andra sammanslagningar ger vid handen att sådana åtgärder är förenade med betydande kostnader och att förväntade besparingar uteblir eller ligger långt in i framtiden.

Stockholm den 13 maj 2009

Cissi Elwin Frenkel

VD Svenska Filminstitutet